

ELLENŐRIZHETŐ NÉVJEGYZÉKEK NÉLKÜL NINCS TISZTA VÁLASZTÁS

Javaslatcsomag a választás tisztasága érdekében

2013. május 6.

Alulírott civil szervezetek, intézetek nem látjuk biztosítottnak az átlátható és ellenőrizhető választást. Annak érdekében, hogy a választás tisztasága biztosított legyen – és a választási eljárásba vetett bizalom is megerősödjön –, konkrét teendőket fogalmazunk meg. Ezek a választási eljárásról szóló 2013. évi CXXXI. törvény módosítását teszik szükségessé. Javaslataink a névjegyzékek adatainak ellenőrizhetőségére, átláthatóságára vonatkozó garanciákat tartalmaznak. A választási visszaélések elvi lehetőségét korlátozó ajánlások teljesítése minden politikai szereplőnek egyformán érdeke.

1. probléma: a közérdekű adatok nyilvánossága

A választási eljárásról szóló 2013. évi CXXXI. törvény (Ve.) nem biztosít garanciát arra vonatkozóan, hogy a levélben szavazók névjegyzékének közérdekű (személyes adatokat nem tartalmazó) adatait a nyilvánosság megismerhesse. Annak ellenére, hogy ezek közérdekű adatnak minősülnek, nincs garancia arra, hogy ezeket az adatokat a Nemzeti Választási Iroda (NVI) kellő gyakorisággal és részletességgel ismerteti. Ugyanez a tájékoztatási kötelezettség a levélcsomagok formájában beérkező szavazatok tekintetében is hiányzik. A korábban kormányzatszerveként működő Országos Választási Iroda a korábbiakban törvényi kötelezettségét is meghaladva biztosította a választási adatok nyilvánosságát. A még csak nevében létező NVI esetében azonban bizonytalan, hogy építhetünk-e a korábbi jó tapasztalatokra.

Megoldás:

- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy a feliratkozási időszak során naponta frissülő, a nyilvánosság számára ellenőrizhető statisztikai adatok jelenjenek meg a választások hivatalos honlapján arról, hogy pontosan hányan vetették fel magukat a levélben szavazók névjegyzékére és a külképviseleti névjegyzékekre.
- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy az NVI-be beérkezett, illetve a külképviseleteken leadott levélsvavazatok számát napi szinten nyilvánosságra hozzák.

2. probléma: a névjegyzékek érdemi ellenőrzésének lehetősége

A Ve. nem biztosítja, hogy a pártok, illetve a nemzetközi megfigyelők a levélben szavazók névjegyzékét kellő alapaossággal ellenőrizhessék. A törvény csak azt engedélyezi a Nemzeti Választási Bizottság (NVB) tagjai számára, hogy betekinthessenek a magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgárok központi névjegyzékben nyilvántartott adataiba, de azokról feljegyzést, másolatot nem készíthetnek.

Megoldás:

- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy az NVB tagjai ne csak betekinthessek a névjegyzékekbe, hanem azokat össze is vethessék a névjegyzékbe vétel iránti kérelmekkel, a levélszavazatukat beküldött állampolgárok jegyzékével, illetve az állampolgársági okiratok nyilvántartásának adataival. Ugyanezt a jogosultságot a Ve-nek a nemzetközi megfigyelők számára is biztosítani kell. A jegyzetkészítés tilalmát fel kell oldani, mivel az ellehetetleníti az érdemi ellenőrzést.
- Nem igazolja alkotmányos érv, hogy a külképviseleti névjegyzék és a levélben szavazók névjegyzéke ne legyen bármely magyar állampolgár számára megismerhető. Ezért lehetővé kell tenni azt is, hogy e névjegyzékekbe az NVB székhelyén bármely magyar állampolgár betekinthesse. Ezzel úgy volna biztosítható a névjegyzékekhez való szabad hozzáférés, hogy a benne szereplő adatok nem lennének könnyebben hozzáférhetők a szlovákiai vagy az ukrajnai hatóságok számára, mint az NVI-től postán kapott szavazati csomag ténye.

3. probléma: a levélben beérkező szavazatok ellenőrzésének lehetősége

Az NVI-be levélben érkező szavazatokat az NVI kezeli, a szavazási iratokat csak az NVI ellenőrzi. A törvény nem biztosít lehetőséget sem az NVB tagjainak, sem a nemzetközi megfigyelőknek, sem a média munkatársainak arra, hogy ezt a – választást megelőző hat napban lezajló – procedúrát felügyelje. A törvény azt sem garantálja, hogy a levélben beérkezett szavazatok számáról az NVI folyamatos tájékoztatást nyújtson. Mindez lehetőséget biztosít arra, hogy a ténylegesen beérkezett szavazási iratok ellenőrzése után a levélben szavazók névjegyzékére feliratkozott, ám ténylegesen nem szavazó választópolgárok nevében kitöltött levélsomagok is az urnákba kerüljenek.

Megoldás:

- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy az első beérkező levélszavazattól kezdve naponta frissülő, a nyilvánosság számára ellenőrizhető statisztikai adatok jelenjenek meg a választások hivatalos honlapján arról, hogy hány levélsomagot iktatott az NVI.
- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy a levélszavazatok borítékainak felbontásától kezdve az NVI naponta nyújtson tájékoztatást arról, hogy hány levélsomagot minősítettek érvénytelennek, illetve érvényesnek.
- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy az NVB tagjai és a nemzetközi megfigyelők jelen lehessenek az NVI-be érkező levélsomagok teljes feldolgozási folyamata során, ellenőrizhessék a választópolgárok azonosító nyilatkozatait és összevethessék azokat a levélben szavazók névjegyzékével.
- A Ve-nek rendelkeznie kell arról, hogy az NVI-be érkező levélsomagok teljes feldolgozási folyamata során a média munkatársai is jelen lehessenek, azzal a megkötéssel, hogy a választópolgárok személyes adatait tartalmazó dokumentumokról felvételt nem tehetnek közzé.

